

КАФЕДРА ІСТОРІЇ СВІТОВОЇ МУЗИКИ

Новітня історія західної музики

Освітній ступінь «Магістр»
Спеціальність 025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-наукова програма «Музичне мистецтво»
Музикознавство

Курс	1
Семестр	1, 2

Статус Обов'язкова

ECTS	6
Годин	180
Лекційні	34
Семінарські	34
Самостійна робота	112

Форма контролю Залік, іспит

Інформація про викладача

ПІБ	Антонова Олена Григорівна , кандидатка мистецтвознавства, доцентка, професорка кафедри історії світової музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського Антонова Марина Станіславівна викладачка кафедри історії світової музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
Профіль викладача Антонової О. Г.	https://orcid.org/0000-0001-6253-8138 https://scholar.google.com/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=zQpNQ2UAAAAJE-4605-2018
Профіль викладача Антонової М. С	https://orcid.org/0009-0008-4740-4260
e-mail	antonova.elenagrig@gmail.com antonova.maryna.s@gmail.com

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Новітньої історії Західної музики» присвячено вивченню музичної культури другої половини ХХ – початку ХХІ століть. У ньому висвітлюється широка панорама найновітніших ідей гуманітарної науки, що знайомить студентів із колом актуальних проблем сьогодення.

Вивчення музичних процесів означеного історичного періоду дозволяє висвітлити наскрізну логіку розвитку певного кола художньо-естетичних ідей, принципів музичного мислення та мовних практик від Авангарду до теперішнього часу. В такий спосіб музичні артефакти, віддалені в часі та просторі, включаються в поле переживань та уявлень студентів, а музичні явища сучасного світу знаходять відображення в процесі усвідомлення історичного минулого.

Утворення таких динамічних моделей сприйняття є невід'ємною складовою фахової музичної освіти у ХХІ столітті і надає засвоєнню дисципліни «Новітня історія Західної музики» значення фундаментальної події в процесі формування професійної музичної свідомості.

Мета курсу «Новітня історія Західної музики» — розкрити історичну детермінованість принципів музичного мислення в Західній культурі другої половини ХХ – початку ХХІ століття та виявити їх єдність з визначальними настановами художнього мислення людини в інших мистецьких сферах.

Основні завдання курсу:

- розмежувати явища минулого (історичного) і теперішнього (сучасного) у новітній музиці;
- дослідити явище музичного авангарду як системний об'єкт;
- сформулювати загально-історичні, філософські та естетичні засади, фундаментальні для новітньої епохи;
- співвіднести характер прояву новітніх тенденцій в академічній музичній сфері;
- розглянути діяльність провідних національних авангардних шкіл;
- сформулювати і дослідити базовий іменний композиторський ряд та перелік етапних музичних творів;
- визначити тенденції розвитку сучасної музичної культури рубежу ХХ – ХХІ ст.

У результаті вивчення курсу «Новітня історія Західної музики» студенти мають **знати:**

- історичну обумовленість та причини змін принципів музичного мислення в різні історичні періоди;
- ментальні особливості музичного мислення представників основних світових шкіл;
- фундаментальні творчі настанови представників різних композиторських шкіл у їх єдності з визначальними настановами художнього мислення в суміжних видах мистецтва;
- соціально-історичні та культурні умови творчої діяльності представників сучасної музичної культури.

На основі засвоєння теоретичних положень курсу студенти мають **уміти:**

- орієнтуватися в культурно-історичному процесі розвитку музики другої половини ХХ – початку ХХІ ст.;
- виявляти зумовленості музично-історичного процесу суспільно-історичними умовами та особливостями духовного життя людства;
- визначати загальні особливості, притаманні провідним епохальним стилям;
- аналізувати сучасний музичний твір з позицій новітніх музично-історичних реалій;
- застосовувати набуті знання та вміння у власній професійній діяльності.

Мета та завдання курсу «Новітня історія Західної музики» визначені необхідністю сформулювати у студентів-музикознавців та композиторів наступні **компетентності**.

Загальні:

- здатність до абстрактного та історичного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність вчитися і бути сучасно навченим;

- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Спеціальні:

- вміння виявляти та пов'язувати між собою різні типи контекстів навколо обраного предметом уваги музичного артефакту;
- вміння поєднувати конкретність фактів (знання умов життя та діяльності представників музичної культури) та узагальненість їх історичного значення;
- вміння самостійно працювати з науковою музикознавчою літературою як засобом формування власного професійного ставлення до музично-історичних явищ сучасної епохи;
- розуміння закономірностей соціально-історичного розвитку сучасної світової музичної культури;
- вміння застосовувати полістильовий підхід до аналізу музично-історичних процесів новітньої епохи;
- знання особливостей процесу перебудови жанрової системи світової музичної культури другої половини XX – початку XXI ст.

Академічна доброчесність

Передбачається, що вся робота, яка виконується для цього курсу, складається з власних ідей та спостережень. Кожного разу, коли студент представляє думку, яка не є його, або наводить загальновідомий факт, він повинен подавати їх за допомогою належного цитування (як у письмових роботах, так і в усних презентаціях).

Презентації, відео-лекції, тести та контрольні завдання є авторськими матеріалами і конфіденційною інформацією – їх не можна пересилати, зберігати чи передавати третім особам без дозволу викладача.

Письмові роботи, тести виконуються виключно самостійно у зазначений термін.

У разі виявлення фактів порушень доброчесності чи конфіденційності (використання допоміжних джерел – якщо це не передбачено умовами завдання, списування, передача третім особам матеріалів курсу чи контрольних завдань/тестів) роботи усіх причетних дискваліфікуються.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

МОДУЛЬ I. МУЗИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОСТІ: НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ СВІТОВОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Змістовий модуль 1. Історичні передумови та естетичні орієнтири розвитку світової музичної культури другої половини XX – початку XXI століття.

Тема 1. Розуміння "новітнього" в сучасному світі: історичні, філософські та художні перспективи. Феномен нульового культурного циклу.

Тема 2. Основні принципи некласичної естетики в контексті сучасного західноєвропейського мистецтва.

Тема 3. Музичний авангард: естетика прориву та модерністські витoki західноєвропейської музичної традиції.

Тема 4. Історичний шлях авангардної музичної практики: характеристика музичного життя та композиторських процесів. Розвиток освітніх і музично-критичних інститутів.

Тема 5. Авангардні композиторські техніки. Передумови виникнення та специфіка застосування нового технологічного інструментарію.

Змістовий модуль 2. Авангардні композиторські школи.

- Тема 2. Французька авангардна композиторська школа: звукопошукові тенденції.
- Тема 3. Німецька авангардна композиторська школа: системність та інтелектуалізм.
- Тема 4. Італійська авангардна композиторська школа: новітні ідеї та творчі прориви.
- Тема 5. Американська авангардна композиторська школа: фокус на експеримент.
- Тема 6. Авангардні композиторські школи Східної Європи.

МОДУЛЬ II. ВЕКТОРИ І ПЕРСОНАЛІЇ

Змістовий модуль 1. Напрямки сучасних композиторських пошуків.

- Тема 1. Втілення східних філософій у світовій музичній культурі XX ст.
- Тема 2. Нові звукопошукові тенденції в музиці XX–XXI ст.
- Тема 3. Ідеологічна риторика у музичному мистецтві: між заангажованістю та творчою свободою.
- Тема 4. Сучасні обрії музичного театру XX–XXI століття: пошуки нових форм та сенсів.
- Тема 5. Естетика мінімалізму та нової простоти.
- Тема 6. Поставангард та «нова складність».

Змістовий модуль 2. Ключові постаті музичної культури XX–XXI ст.

- Тема 2. Музична спадщина П'єра Булеза: дослідження звуку і простору.
- Тема 3. Естетика звуку Карлґайнца Штокгаузена: пошуки гармонії у хаосі.
- Тема 4. Лучано Беріо: від авангарду до постмодерністських інновацій.
- Тема 5. Тиша як мистецтво: концепція звуку у творчості Джона Кейджа.
- Тема 6. Дьордь Лігеті: від серіалізму до хаосу.
- Тема 7. Філософський світ Дж. Крама.
- Тема 8. Звукові ландшафти Хельмута Лахенманна.
- Тема 9. Молода композиторська генерація XXI століття. Метамодерн як естетичний напрям сучасності.

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Лекції, семінарські заняття, диспути, самостійна робота.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Лекційні та семінарські заняття проводяться на платформі Zoom. Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали викладаються на сторінку групи в GoogleClass або надсилаються у відповідну групу Viber, Zoom, WhatsApp та на електронну адресу.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Курс закінчується заліком у 1-му семестрі та іспитом у 2-му семестрі (розклад заліково-екзаменаційної сесії додатково оголошується на сайті НМАУ та у деканатах).

До заліку/іспиту допускаються студенти, які опрацювали увесь лекційний матеріал курсу, регулярно відвідували заняття, брали участь у семінарах, підготували доповіді, виконали та вчасно здали усі письмові роботи. За умови виконання попередніх вимог та виконання двох поточних КМР (контрольно-модульні роботи) протягом кожного

семестру з результатом більшим ніж 60 балів студент має право на автоматичне складання іспиту (за середнім балом поточних оцінок).

Система оцінювання_

1-й семестр

Відвідування лекцій та семінарів (7+7)	85% відвідувань (12 з 14) відповідає максимальному балу
Доповідь (2)	Максимальна оцінка – 100 балів (за умови повного розкриття теми, підготовки презентації та використання аудіо- чи відеоматеріалів)
Музична вікторина (2)	8,5 балів за кожну правильну відповідь (100 балів за 12 номерів вікторини)
Тест (2)	8,5 балів за кожну правильну відповідь (100 балів за 12 питань тесту)

2-й семестр

Відвідування лекцій та семінарів (10+10)	85% відвідувань (17 з 20) відповідає максимальному балу
Доповідь (2)	Максимальна оцінка – 100 балів (за умови повного розкриття теми, підготовки презентації та використання аудіо- чи відеоматеріалів)
Музична вікторина (2)	8,5 балів за кожну правильну відповідь (100 балів за 12 номерів вікторини)
Тест (2)	8,5 балів за кожну правильну відповідь (100 балів за 12 питань тесту)

Критерії оцінювання знань студентів_

Оцінка 90–100 А («Відмінно») – ставиться студенту, який демонструє глибокі знання матеріалу, здобуті у процесі систематичного засвоєння лекційного курсу, участі в семінарських заняттях, якісного опрацювання основної та додаткової літератури; володіє знанням усього музичного матеріалу; повно і глибоко розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання; усвідомлює зміст музикознавчих понять і вільно володіє професійною термінологією; грамотно ілюструє твердження відповідними прикладами, власними спостереженнями; правильно застосовує теоретичні знання власне з історії музики, а також з інших дисциплін гуманітарного циклу; уміє обґрунтувати власну думку, висловлює самостійні міркування, прагне пов'язати набуті знання із завданнями майбутньої професійної діяльності.

Оцінка 82–89 В («Добре») – ставиться студенту, який виявляє міцні знання загального масиву матеріалу, основної літератури; володіє знанням музичного матеріалу; повно розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання; розуміє зміст музикознавчих термінів, проте не завжди точно їх використовує; теоретичні твердження правильно ілюструє музичними прикладами, результатами власних спостережень; демонструє добрий рівень знань теоретичного матеріалу; допускає одну-дві неточності у визначенні музикознавчих понять, обґрунтуванні висновків, узагальнень.

Оцінка 74–81 С («Добре») – ставиться студенту, який виявляє міцні знання загального масиву матеріалу, основної літератури; в цілому володіє знанням музичного матеріалу; досить повно розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання; розуміє зміст музикознавчих термінів, проте не завжди точно їх використовує; теоретичні твердження правильно ілюструє музичними прикладами, результатами власних спостережень; демонструє добрий рівень знань теоретичного матеріалу; допускає дві-три неточності у визначенні музикознавчих понять, обґрунтуванні висновків, узагальнень.

Оцінка 64–73 D («Задовільно») – ставиться студенту, який загалом розуміє матеріал курсу, демонструє знання, здобуті переважно у процесі роботи з підручниками; достатньою мірою володіє знаннями музичного матеріалу; не завжди точно розкриває зміст матеріалу; розуміє значення спеціальних термінів, але допускає помилки у їх вживанні; не завжди теоретичні положення ілюструє прикладами; не завжди повно і правильно відповідає на питання; демонструє задовільний рівень знань; виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності.

Оцінка 60–63 E («Задовільно») – ставиться студенту, який загалом розуміє матеріал курсу, демонструє знання, здобуті переважно у процесі роботи з підручниками; більш-менш володіє знаннями музичного матеріалу; не точно розкриває зміст матеріалу; загалом розуміє значення спеціальних термінів, але допускає помилки у їх вживанні; не завжди може проілюструвати теоретичні положення відповідними прикладами; неповно і не завжди правильно відповідає на питання; демонструє задовільний рівень знань; виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності.

Оцінка 35–59 FX («Незадовільно») – ставиться студенту, який не виявляє достатньою мірою знання музичного матеріалу; неповно розкриває зміст матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні; не володіє спеціальною термінологією; неспроможний обґрунтувати свою думку та висловлювати свої думки щодо поставлених питань; допускає грубі помилки у викладенні матеріалу; демонструє незадовільний рівень знань.

Оцінка 1–34 F («Незадовільно») – ставиться студенту, який не виявляє знання музичного матеріалу; не розкриває зміст матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні; не володіє спеціальною термінологією; неспроможний пояснити свою думку та висловлювати свої думки щодо поставлених питань; допускає грубі помилки у викладенні матеріалу; демонструє вкрай незадовільний рівень знань.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Курс передбачає звернення до матеріалів іноземними мовами, зокрема, англійською. Заохочується прагнення студентів до опрацювання матеріалу за допомогою англійськомовних джерел - книг, статей, онлайн-курсів тощо, які відповідають тематиці конкретних занять.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, відвідування культурно-мистецьких заходів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

- Авангардизм* / Д. О. Горбачов, Ю. О. Станішевський, О. О. Різник, Б. Б. Лобановський // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. URL : <https://esu.com.ua/article-42265>
- Адорно Т.* Виховання після Аушвіца // Освіта для буденності. Лекції та дискусії з Гельмутом Беккером 1959 – 1969 / пер. В. Брижнік. Франкфурт на Майні, 1970. С. 92–109.
- Адорно Т.* Теорія естетики. Київ : Основи, 2002. 522 с. Естетика : підручник / Л. Т. Левчук, В. І. Панченко, О. І. Оніщенко, Д. Ю. Кучерюк; за заг. ред. Л. Т. Левчук. 2-е вид., доп. і переробл. Київ : Вища школа, 2006. 431 с.
- Газнюк Л. М.* Сучасна естетична думка або некласична естетика. URL : <https://textbook.com.ua/etika-ta-estetika/1473446659/s-4>
- Герасимова-Персидська Н.* Нове в музичному хронотопі кінця тисячоліття // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 1998. Вип. 28. С. 32-39.
- Грабовський В.* Джон Кейдж – композитор, філософ, поет, провокатор... // Музика. 2012. № 6. С. 8–11. URL : <http://mus.art.co.ua/dzhon-keydzh-kompozytor-filosof-poet-provokator/>
- Григоренко Г.* Джон Кейдж і музична культура США ХХ століття. : автореф. дис ... канд. мистецтвознавства : 17. 00.03 «Музичне мистецтво» / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2010. 19 с.
- Грифитс П.* Політика // Вперед. 22.06.2020. URL : <https://vpered.wordpress.com/page/10/>
- Естетика : підручник* / Л. Т. Левчук, В. І. Панченко, О. І. Оніщенко, Д. Ю. Кучерюк; за заг. ред. Л. Т. Левчук. 2-е вид., доп. і переробл. Київ : Вища школа, 2006. 431 с.
- Єфіменко А.* Олів'є Мессіан – творець музичної теології // Записки наукового товариства ім. Шевченка. Т. ССCLXVII: Праці Музикознавчої комісії / Ред. О. Купчинський. Львів : Наукове товариство ім. Шевченка. 2014. С. 202–210.
- Жаркова В.* Метафізичні проєкції «життя звуку» в музиці Каї Сааріахо // Науковий вісник ОНМА імені А. В. Нежданової. Одеса, 2020. Вип. 31. Кн.1. С. 5–19.
- Камінський В.* Електронна та комп'ютерна музика: Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів зі спеціальності «музичне мистецтво». Львів: Сполом, 2001. 212 с.
- Корчова О.* Дармштадт: усе з нуля // Корчова О. Музичний модернізм як terra cognita. Київ : Муз. Україна, 2020. С. 457–466.
- Корчова О.* Нью-Йорк: парадокси Чарльза Айвза // Корчова О. Музичний модернізм як terra cognita. Київ : Муз. Україна, 2020. С. 398–411.
- Корчова О.* Повернення до Парижа: авангард на порозі // Корчова О. Музичний модернізм як terra cognita. Київ : Муз. Україна, 2020. С. 425–456.
- Кримський С.* Запити філософських смислів. Київ : Вид-во: ПАРАПАН, 2003. 239 с.
- Кримський С.* Ранкові роздуми. Київ : Майстерня Білецьких, 2009. 120 с.
- Личковах В. А.* Некласична естетика в культурному просторі ХХ – початку ХХІ століть : монографія. Київ : НАКККиМ, 2011. 223 с.
- Ліва Н. В.* Музичний мінімалізм у контексті західноєвропейської метасвідомості // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2018. № 3 (40). С. 6–16.
- Марінетті Ф. Т.* Маніфест футуризму /пер. з італ. О. Мокровольський // Всесвіт : Український журнал іноземної літератури. 2009. № 9–10. С. 112–117. URL : <https://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/639/41/>

- Маркова О. М. Нариси історії зарубіжної музики 1950-х – 1990-х років: Франція, Німеччина, Австрія, Італія : навч. посібник для теоретико-композиторських і виконавських музично-культурологічних ф-тів муз. вузів. Вип. 1. Одеса: Друкарський дім, 2010. 128 с.
- Найдюк О. Леонід Грабовський про польську композиторську школу, «Варшавську осінь» і циклічну логіку історії // Критика: міжнародний огляд книжок та ідей. 2018/6. URL : <https://krytyka.com/ua/articles/leonid-hrabovskyy-pro-polsku-kompozytorsku-shkolu-varshavsku-osin-i-tsyklichnu-lohiku>
- Овсяннікова-Трель О. А. «Нова простота» як системний жанрово-стильовий феномен в сучасному музичному мистецтві : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 448 с.
- Павлишин С. Американська музика. Львів: БаК, 2007. 316 с.
- Павлишин С. Музика XX століття. Львів: БаК, 2005. 232 с.
- Ржевська М. Ю. Модернізм і авангард: до уточнення змісту понять // Музична україністика: сучасний вимір : зб. наук. ст. на пошану доктора мистецтвознавства, професора, члена-кореспондента АМУ Алли Терещенко. Київ : Третяк І. Я., 2008. Вип. 2. С. 50–62.
- Серова О. Ю. Мінімалізм та український музичний простір // Праці Центру пам'яткознавства. 2010. Вип. 18. С. 231–244.
- Сирбу Г. В. Музично-хореографічні експерименти в спільних проєктах Джона Кейджа та Мерса Каннінгема як досвід переосмислення традиції модерн. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2023. № 4. С. 128–134.
- Сич О., Мінаєв А. Новітня історія?: Зміст поняття та хронологічні межі : семінар кафедри історії нового та новітнього часу Чернівецького національного університету // Історична панорама. 2012. Вип. 15. С. 141–153.
- Сюта Б. Авангардизм // Українська музична енциклопедія. Т. 1 / Гол. редкол. Г. Скрипник; Національна Академія наук України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. Київ : Видавництво Інституту ім. М. Т. Рильського, 2006. 680 с.
- Титова М. П. «Madrigāls» Петеріса Вакса: шляхи оновлення жанрової традиції // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: наук. журнал. Київ, 2022. Вип. 135. С. 112–125.
- Трегуб Г. Пендерецький Кшиштоф: «Найдосконаліша музика для мене та, де звучить людський голос»... // Український тиждень : журнал. 2018. № 49(577). URL : <https://tyzhden.ua/kshyshtof-penderetskyj-najdoskonalisha-najchystisha-muzyka-dlia-mene-ta-de-zvuchyt-liudskyj-holos/>
- Тукова І. Г. Звукопошукова тенденція у композиторській практиці другої половини XX – початку XXI століття // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2019. № 3 (44). С. 56-69.
- Фромм Е. Втеча від свободи. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 288 с.
- Черкашина-Губаренко М. Р. Європейський оперний театр нового тисячоліття: шляхи оновлення // Часопис Національної Музичної Академії України імені П. І. Чайковського. 2008. № 1. С. 118–125.
- Шадько М. Феномен розширеного фортепіано у творчості Дж. Крама : дис. ... канд. мистецтвознавства : 025 Музичне мистецтво / Харківський Національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків, 2022. 252 с.
- Шаріна А. «Розширені» фортепіанні техніки: визначення, типологія, практична реалізація (на прикладі сольних творів сучасних українських авторів) : автореф. дис... док. філософії : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського.

- Київ, 2022. 224 с. URL : <https://lib.knmau.com.ua/wp-content/uploads/2022/11/sharina.pdf>
- Auner J. Music in the Twentieth and Twenty-First Centuries. W. W. Norton & Company 2013. 377 p.
- Bonds M.E. A history of music in Western culture – 4th ed. Boston: Pearson Education, Inc, 2013. 689 p.
- Boulez P. Alea // Perspectives of New Music. 1964. Vol. 3, № 1. P. 42–53.
- Boulez P. Schoenberg is dead // URL : <https://www.slideshare.net/slideshow/boulez-schoenbergisdead/16697007>
- Centro Studi Luciano Berio. URL: <http://www.lucianoberio.org/en/luciano-berio-1>
- Coenen A. Stockhausen's Paradigm: A Survey of His Theories // Perspectives of New Music. Seattle. Vol. 32, no. 2. P. 200–225.
- Durant Y. A Personal Musical Introduction to George Crumb. Contemporary Music Review. United Kingdom, 2022. Vol. 41. p. 1–3. URL : <https://doi.org/10.1080/07494467.2022.2033565>
- Fukuyama F. The end of history and the last man. New York : Macmillan, 1992. 446 p.
- Gagne C. Caras T. Soundpieces: Interviews with American Composers. Metuchen : Scarecrow Press, 1982. P. 164–177.
- Griffiths P. Ligeti, György // The New Grove Dictionary of Music and Musicians. New York: Grove, 2001. Vol. 14. S. 690–696.
- Griffiths P. Olivier Messiaen and the Music of Time. New York : Ithaca : Cornell Univ. Press, 1985. 274 p.
- Guardini R. Das Ende der Neuzeit. Mainz: Mainz Matthias-Grünwald, 2022. 192 p.
- Harley J. Xenakis: His Life in Music. Routledge 2004. 273 p.
- Hobsbawm E. Age of extremes. The short twentieth century 1914-1991. London : Abacus, 1995. 672 p.
- Hockings E. Helmut Lachenmann's Concept of Rejection // Tempo. Uxbridge : Cambridge University Press. 1995. №193. P. 4–14.
- Johnson T. John Adams's Nixon in China: Musical Analysis, Historical and Political Perspectives. Farnham, Surrey: Ashgate, 2011. 294 p.
- Johnson M. Perfect Lives. An opera for television by Robert Ashley. URL : <http://www.robertashley.org/productions/1977-83-perfectlives.htm>
- Klosty J. John Cage was. Middletown, CT: Westeyan University press, 2013. 228 p.
- Klüppelholz Werner. Mauricio Kagel: 1970–1980. Köln: Dumont Verlag, 1981. 301 s.
- Kostka S. Materials and Techniques of Twentieth-Century Music. New Jersey: Pearson Education, 2006. 350 p. URL : https://docdrop.org/download_annotation_doc/kostka---Materials-and-Techniques-of-20th-Century-Music-3rd--5cqu1.pdf
- Nielinger-Vakil C. Luigi Nono: A Composer in Context. Cambridge University Press; 2016.
- Parsons I. The Phenomenology of LIGHT: an interpretation of Stockhausen's opera cycle drawing on Heidegger's Fourfold and Lacanian psychoanalysis. Doctor of Philosophy thesis. Melbourne : Monash University, 2019. 280 p. URL : <https://doi.org/10.26180/5cc270b524096>
- Potter K. Four Musical Minimalists: La Monte Young, Terry Riley, Steve Reich, Philip Glass. Cambridge : Cambridge University Press, 2022. 408 p.
- Ross A. The rest is noise: listening to the twentieth century. New York : Picador, 2009. 695 p
- Taruskin R. Oxford History of Western Music. V. Music in the late 20th century. Oxford : Oxford University Press, 2009. 610 p.
- The Cambridge History of Twentieth-Century Music. Cambridge University Press, 2004. 837 p.
- Xenakis I. Formalized Music: Thought and Mathematics in Music. Maesteg: Pendragon Press, 1992. 387 p.

Додаткова література

- Андросова Д. Мініمالізм в музиці: посіб. з курсу історії сучасної музики та музичного виконавства. Одеса: Астропринт, 2009. 184 с.
- Антонова О. Г. Концерт для скрипки з оркестром Дьордя Лігеті: діалог із жанровою традицією // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2017. № 1. С. 4–17.
- Бистріцька Е. Опера Х. Лахенманна «Дівчинка з сірниками» («Das Mädchen mit den schwefelhölzern») як приклад авангардного трактування жанру // Київське музикознавство. Київ, 2013. Вип. 46. С. 210–218.
- Ващенко О. Назустріч традиції: еволюція музичного театру Ф. Гласса // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Харків, 2023. Вип. 67. С. 7–25.
- Гармель О. В. «Folk Songs» Лучано Беріо: реконструкція задуму в контексті творчості // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2022. Вип. 134. С. 112–124.
- Голубенко М. Концептуальний підхід до дослідження темпоральності фонокультури // Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. Київ, 2018. Вип. 22. С. 139–145.
- Гоменюк С. Музичний хронотоп: предмет і явище. Типологія форм часопросторової організації в авангардній музиці : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.01 «Теорія та історія культури» / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2016. 16 с.
- Губернатор О. І. Метамодернізм як нова парадигма сучасних культурних практик // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. Київ, 2023. № 1. С. 109–114.
- Данченко Н. Г. Електронна п'єса Лучано Беріо «Visage»: між традицією і експериментом // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2020. № 4. С. 135–139.
- Інгарден Р. Літературно-художній твір. Пер. з нім. Лариси Цибенко. Львів : Літопис, 2024. 484 с.
- Кордовська П. Музичний текст доби поставангарду як індивідуальний проєкт (на матеріалі творчості Сальваторе Шарріно) : дис. ... д-ра філософії : 025 Музичне мистецтво / Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків, 2022. 244 с.
- Крицька І. Музично-теоретична концепція К. Штокгаузена 1950-х років та проблеми структурного мислення. Дослідження, досвід, спогади // Збірник наукових і науково-методичних праць колективу КССМШ ім. М. В. Лисенка і НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 1999. Вип. 1. С. 90–99.
- Крицька І. Особливості творчого мислення К. Штокгаузена: серіальність, музичний час, метод медіації : автореферат. дис. ... канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2008. 19 с.
- Минич А. В. Творчість Дьордя Лігеті 1980–2000-х років: структурно-синтаксичні та семантичні особливості тематизму інструментальних концертів // Науковий вісник

- Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2020. Вип. 129. С. 213–231.
- Місце філософії в інтелектуальних традиціях Сходу / Ю. Завгородній, С. Капранов, К. Малахова, А. Стрелкова, О. Ярош. Київ : Наукова думка, 2013. 246 с.
- Надольний І. Ф., Андрущенко В. П., Бойченко І. П. та ін. Філософія: Навчальний посібник. За ред. І. Ф. Надольного. Київ: Вікар, 1999. 624 с.
- Носаченко Н. Як звучить польська незалежність // The Claquers. 10.11.2024. URL : <https://theclaquers.com/posts/13984>
- Оніщенко О. І. Метамодернізм: теоретична реальність чи «Фігура Філософії»? // Науковий Вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого. Київ, 2021. № 27–28. С. 137–144.
- Панасюк А. Макс Ріхтер та Ніко Мьюлі: паралелі творчості // Український та європейський мистецькі простори: історія, теорія, практика : Тези III Всеукр. наук.-практ. конф. Рівне : РДГУ, 2019. С. 140–143.
- Педан Ю. Маніфест, який збурих світ // Всесвіт : Український журнал іноземної літератури. 2009. № 9–10. С. 118–119.
- Регеша Н., Скопцова О. Вплив теоретичних принципів Яніса Ксенакіса на мистецьку практику XX–XXI століття // Інноваційна педагогіка. Теорія і методика професійної освіти, 2020. Вип. 28. С. 224–227. URL : <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/28/44.pdf>
- Самострокова Н. Метаморфози естетики концертності у скрипкових і подвійному концертах Кшиштофа Пендерецького // Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка. Вип. 45. Музикознавчий універсум : збірник статей. Львів, 2019. С. 279–289.
- Самченко В. Кшиштоф Пендерецький: польська легенда з українським корінням // Україна молода. Вип. 123–124. URL : <https://umoloda.kyiv.ua/number/3784/164/162179/>
- Серова О. Ю. Музичний мінімалізм: між Сходом і Заходом // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2016. № 1. С. 79–85.
- Сікорська І. Джордж Крамб: «“Одне з моїх тріо потрібно виконувати в напівмасках при синьому світлі...”». Вечірній Київ. 1995. 7 жовтня. № 187. URL: <http://kmf.karabits.com/press/3/319.html>
- Совгіра Т. Використання технічних можливостей візуального мистецтва в сценічному просторі // Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство. 2018. Вип. 38. С. 60–70. URL: <https://doi.org/10.31866/2410-1176.38.2018.141743>.
- Титова М. П. Хорова балада Петеріса Вакса «Litene»: аспекти звуковисотної організації // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: наук. журнал. Київ, 2023. Вип. 137. С. 110–120.
- Шурдак М. І. Особливості взаємодії музичного матеріалу і формотворення у пізній камерно-інструментальній творчості Дьордя Лігеті // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2016. № 1 (30). С. 13–21.
- Abramson S. Ten Basic Principles of Metamodernism. URL : http://www.huffingtonpost.com/seth-abramson/ten-keyprinciples-inmet_b_7143202.html
- Armand L., Du Plessis R., Archimbeau R., Sutherland K. Avant-Post: The Avant-Garde under «Post-» Conditions. Praha : Litteraria Pragensia, 2013. 328 p.
- Armitage H. 10 Young Composers Who Are Redefining Classical Music // Culture Trip, 2017. URL : <https://theculturetrip.com/north-america/usa/articles/top-10-young-composers-who-are-redefining-classical-music>
- Bauer A., Kerékfy M. György Ligeti's Cultural Identities. Abingdon : Routledge, 2018. 377 p.

- Berio L.* Remarks to The Kind Lady of Baltimore // *Electronic Music Review*, I/1, January 1967, pp. 58–59. URL : <http://www.lucianoberio.org/remarks-kind-lady-of-baltimore?1574735542=1>
- Cohen D.* George Crumb: A Bio-Bibliography. Westport: Greenwood Press, 2002. 286 p.
- Distler J.* Contemporary Composer // *Gramophone*. 2018. URL : <https://www.gramophone.co.uk/classical-music-news/article/the-american-composer-and-pianist-frederic-rzewski-has-died>
- Dyer M.* Helmut Lachenmann's «SALUT FÜR CAUDWELL»: an analysis // *Tempo*. Uxbridge : Cambridge University Press, 2016. Vol. 70. No. 277. P. 34–46. URL : <http://www.jstor.org/stable/43928265>
- Edgerton M.* The 21st-Century Voice – Contemporary and Traditional Extra-Normal Voice. Lanham: Scarecrow Press, 2008. 224 p. URL : <https://archive.org/details/21stcenturyvoice0000edge>
- Edwards P.* The Music of György Ligeti and his Violin Concerto: a Study in Analysis, Reception and the Listening Experience: Dissertation. Oslo, 2005. 122 p.
- Goebbels H., Gourgouris S.* Performance as Composition // *PAJ: A Journal of Performance and Art*. Massachusett : MIT Press, 2004. № 26. P. 1–16. URL : <https://doi.org/10.1162/1520281041969048>
- Griffiths P.* Gyorgy Ligeti. The Contemporary Composers. London: Robson Books, 1983. 128 p.
- Hamilton H.* Notes from Surrogate Cities: from novel to opera // *The Guardian*. 2012. URL : <https://www.theguardian.com/music/2012/mar/02/surrogate-cities-opera>
- Johnston B.* Between Romanticism and Modernism and Postmodernism: George Crumb's Black Angels // *Music Theory Online*, 2012. Vol. 18. № 2. URL : <https://mtosmt.org/issues/mto.12.18.2/mto.12.18.2.johnston.html>
- Jonāne J.* View on Sacred Minimalism and music by Pēteris Vasks as incarnation of theological ideas. *Menotyra*. Vilnius: Lietuvos mokslų akademija, 2016. T. 23. N. 3. P. 215–226.
- Kerékfy M.* A folkloric collage jettisoned. The original version of the first movement of György Ligeti's Violin Concerto (1990) // *Mitteilungen der Paul Sacher Stiftung*. 2013. 26, April. P. 39–45.
- Lachenmann H.* On structuralism // *Contemporary Music Review*, 1995. 12(1). P. 93–102. URL : <https://doi.org/10.1080/07494469500640081>
- Lachenmann H.* The «Beautiful» in Music Today // *Tempo*. Uxbridge : Cambridge University Press, 1980. No. 135. P. 20–24. URL : <http://www.jstor.org/stable/946043>.
- Mabry Sh.* Exploring twenties-century vocal music. A practical guide to innovations in Performance and Repertoire. New York: Oxford University Press, 192 p.
- Manning P.* Electronic and computer music. Oxford : Oxford University Press, 2013. 576 p.
- Ming T.* Helmut Lachenmann's «Sound Types» // *Perspectives of New Music*. Seattle, 2014. Vol. 52, No. 1, P. 217–38. URL : <https://doi.org/10.7757/persnewmusi.52.1.0217>
- Moisala P.* Kaija Saariaho. Urbana: University of Illinois Press, 2009. 144 p.
- Myronenko-Michejszyna O.* Trzy poematy Henri Michaux Witolda Lutosławskiego: znaczenie współdziałania kompozytorskiego tekstu i jego wersji wykonawczych w ujawnieniu właściwości rytmicznej organizacji utworu // *Wieloznaczność dźwięku*. Tom 6 / The Karol Lipiński Academy of music in Wrocław. Wrocław, 2021. S. 119–134.
- Ohtake N.* Creative sources for the Music of Toru Takemitsu. Aldershot : Scholar Press, 1993. 118 p.
- Page T.* Frederic Rzewski, 'daredevil pianist' and iconoclastic composer, dies at 83 // *The Washington Post*. 26.06.2021. URL : https://www.washingtonpost.com/local/obituaries/frederic-rzewski-dead/2021/06/26/f1f2af28-d6b6-11eb-a53a-3b5450fdca7a_story.html

- Paget C.* Song from the Uproar review – Missy Mazzoli's first opera is dazzlingly original // The Guardian. London, 2024.
URL : https://www.theguardian.com/music/2024/feb/26/song-from-the-uproar-review-missy-mazzoli-barbican-london?CMP=share_btn_url
- Potter K.* Four Musical Minimalists: La Monte Young, Terry Riley, Steve Reich, Philip Glass. Cambridge : Cambridge University Press, 2000. 416 p.
- Pritchett J.* The music of John Cage. Cambridge University Press, 1996. 223 p.
- Puckette M.* The Theory and Technique of Electronic Music. Singapore : World Scientific Press, 2007. 337 p.
- Reich W.* Anton Webern: The path to the new music. Vienna: Universal Edition, 1960. 68 p. URL : https://archive.org/stream/antonwebernthepa007300mbp/antonwebernthepa007300mbp_djvu.txt
- Sciannameo F., Pellegrini A.* Music as Dream: Essays on Giacinto Scelsi. Lanham : Scarecrow Press, 2013. 254 c.
- The Oxford Illustrated History of Opera / ed. R. Parker. Oxford : Oxford University Press, 1994. 579 p.
- Tsioulcas A.* Caroline Shaw, 30, Wins Pulitzer For Music.
URL : <https://www.npr.org/sections/deptivecadence/2013/04/15/177348405/caroline-shaw-30-wins-pulitzer-for-music>
- Zharkova V., Zharkov O., Antonova O., Filatova T., Rizaieva G. G.* Ligeti's Hamburg Concerto as a Summary of Late Artistic Tendencies // Harmonia: Journal of Arts Research and Education. Vol 23, No 2 (2023). P. 333–345.